

Note 27 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoteerte aksjer og statskassveksler.

Nivå 2: Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2016:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	44	4.708	-	4.752
- Obligasjoner og sertifikater	2.511	15.046	-	17.557
- Egenkapitalinstrumenter	959	-	524	1.483
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.783	3.826
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	60	60
Sum eiendeler	3.514	19.796	4.367	27.676
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	48	4.026	-	4.074
- Egenkapitalinstrumenter	173	8	-	181
Sum forpliktelser	221	4.034	-	4.255

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2015:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	39	7.485	-	7.524
- Obligasjoner og sertifikater	2.207	13.545	-	15.752
- Egenkapitalinstrumenter	803	-	574	1.377
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.405	4.447
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
- Egenkapitalinstrumenter	-	-	108	108
Sum eiendeler	3.048	21.073	5.087	29.207

Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	44	5.371	-	5.414
- Egenkapitalinstrumenter	385	9	-	394
Sum forpliktelser	429	5.380	-	5.808

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2016:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.16	4.405	574	108	5.087
Tilgang	770	28	1	799
Avhending	-1.347	-66	-	-1.413
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-44	-13	-50	-106
Utgående balanse 31.12.16	3.783	524	60	4.367

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2015:

(mill. kr)	Fastrentelån	Aksjer til virkelig verdi over resultatet	Aksjer tilgjengelig for salg	Sum
Inngående balanse 1.1.15	3.277	625	35	3.937
Tilgang	2.224	20	-	2.244
Avhending	-1.000	-63	-2	-1.065
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	-33	-7	75	34
Endring verdsettelsesmodell fastrentelån	-64	-	-	-64
Utgående balanse 31.12.15	4.405	574	108	5.087

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Utlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestruer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Eierandelene i Nordito Property og SpareBank 1 Hedmark verdivurderes hvert kvartal av SpareBank1 Gruppen og distribueres til alle alliansebankene. Verdivurderingene er basert på et gjennomsnitt av fem ulike metoder, hvor siste kjente transaksjonskurs, resultat pr.aksje, utbytte pr.aksje og EBITDA er input i vurderingene. Fastsettelse av virkelig verdi for aksjene i Polaris er basert på verdsettelse foretatt av SpareBank1 Markets. Denne er foretatt basert på verdjustert EK som er justert for eierandelen Polaris har i Finn, verdsatt til siste transaksjonskurs.

Aksjer klassifisert i nivå 3 omfatter videre til sammen 226 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SMN Invest AS. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

Eierinteressen i Visa Norge FLI er vurdert å være en finansiell eiendel og klassifisert i kategorien tilgjengelig for salg. SpareBank1 SMN har beregnet virkelig verdi på sin andel av Visa Norge FLI til 22,7 millioner. Sensitivitet på nivå 3 måling : Ettersom estimert verdi av Visa Norge er beregnet av foreningen har vi ikke tilgang til alle vesentlige input, men SMN har hensyntatt en likviditetsrabatt på aksjene i Visa Inc, på 20%. Dersom denne hadde vært justert til 25%, ville målingen av virkelig verdi blitt 1 million lavere.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutawapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til SpareBank 1 Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivetsanalyse, nivå 3

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	3.783	-9
Aksjer til virkelig verdi over resultatet*)	524	-
Aksjer tilgjengelig for salg	60	-1

*) Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig